

Când ne-am îmbrățișat de rămas-bun, s-a tras puțin înapoi și s-a uitat la mine foarte atent. N-am zis nimic nici unul.

Eu și Linda aveam ceva bani puși deoparte și ne-am gândit să mergem la Paris prin Islanda, cu un avion mic. A fost o călătorie grea și, cu toate că eram încântată, aveam sentimente contradictorii pentru că nu eram cu Robert. Tot ce aveam noi doi era înghesuit în două camere de pe Clinton Street din Brooklyn, aflate în grija administratorului, care sigur pusese ochii pe câteva lucruri.

Robert se mutase de pe Hall Street și stătea cu niște prieteni pe lângă Myrtle Avenue. Spre deosebire de mine, nu era atras de călătorii. Țelul lui era mai întâi să ajungă să fie independent financiar prin munca sa, dar până una-alta depindea de slujbele pe care le găsea și de împrumutul pentru studii.

Și eu, și Linda eram grozav de fericite să fim la Paris, orașul visurilor noastre. Am stat la un motel ieftin din Montmartre și am umblat prin tot orașul ca să găsim locul unde cântase Piaf, unde dormise Gérard de Nerval și unde era îngropat Baudelaire. Am găsit un graffiti, pe Rue des Innocents, care m-a inspirat să desenez. Linda și cu mine am descoperit un magazin de arte plastice și am stat acolo ore întregi, uitându-ne la hârtia de desen franțuzească, frumoasă, cu un filigran superb cu îngeri. Am cumpărat niște creioane, câteva coli de hârtie Arches și am ales un portofoliu mare, roșu, cu șnur din pânză, pe care l-am folosit drept masă improvizată în pat. Cu un picior strâns sub mine și celălalt atârând, am desenat plină de încredere.

Mi-am târât portofoliul după mine din galerie în galerie. Ne-am alăturat unei trupe de muzicieni care cântau

pe stradă și am cântat și noi ca să facem rost de mărunțiș. Eu lucram la desene pe când Linda făcea poze. Am mâncat pâine și brânză, am băut vin algerian, am făcut păduchi, am purtat bluze cu decolteu bărcuță și ne-am plimbat ferice pe străduțele din Paris.

Am văzut *One Plus One*¹ de Godard. M-a impresionat foarte mult filmul pentru ideea lui politică și m-a făcut să-i iubesc și mai mult pe The Rolling Stones. Peste doar câteva zile, poza lui Brian Jones a ajuns în toate ziarele franțuzești: *Est Mort, 27 Ans*². Eram tristă că nu puteam merge la concertul gratuit ținut de restul celor de la Rolling Stones în amintirea lui, pentru mai bine de 250.000 de oameni, în Hyde Park, unde Mick Jagger a eliberat 3.500 de fluturi albi pe cerul Londrei. Am lăsat creioanele de desenat deoparte și-am început un ciclu de poeme dedicate lui Brian Jones, exprimându-mi pentru prima dată dragostea pentru rock'n-roll prin ceea ce cream.

Una dintre părțile cele mai frumoase din ziua noastră era când mergeam la biroul American Express ca să trimitem și să primim scrisori. Mă aștepta întotdeauna ceva de la Robert, scrisorele amuzante în care îmi spunea la ce lucra, cum se simțea, prin ce trecea și-mi trimitea mereu dragostea lui.

Se mutase temporar din Brooklyn în Manhattan, împărțind un atelier pe Delancey Street cu Terry, cu care se înțelegea bine în continuare, și cu doi prieteni ai lui Terry care aveau o firmă specializată în mutări. Lucra pentru firma

-
1. Documentar experimental realizat de Jean-Luc Godard în 1968, cu formația The Rolling Stones, numit mai târziu *Sympathy for the Devil*.
  2. *Mort la 27 de ani* (în fr., în orig.).

lor ca să câștige niște bani, iar atelierul avea destul spațiu liber ca să-i îngăduie să-și dezvolte proiectele artistice.

Primele scrisori păreau un pic triste, dar au devenit mai vesele când mi-a povestit cum a văzut *Midnight Cowboy*¹ pentru prima dată. De obicei nu mergea la cinema, dar filmul ăsta i-a plăcut mult. „E despre un cowboy armăsar de pe 42nd Street“, mi-a scris și a zis că era o „capodoperă“. S-a identificat profund cu eroul, introducând ideea de prostituată în lucrările lui și apoi în viața de zi cu zi. „Prostituată-prostituată-prostituată. Cam asta sunt.“

Uneori părea pierdut. Îi citeam scrisorile și-mi doream să fiu acasă, lângă el. „Patti... am vrut așa de tare să plâng“, scria, „dar lacrimile mele sunt înăuntru. Sunt legat la ochi, așa că ele rămân acolo. Nu pot să văd ziua de azi. Patti... nu știu nimic.“

Lua metrourl F până în Times Square, amestecându-se printre foști pușcăriași, pești și prostituate în ceea ce numea „Grădina Perversiunilor“.

S-a pozat într-o cabină foto, cu haina pe care i-o luasem eu și privindu-mă de sub o beretă franțuzească veche; asta a fost mereu poza mea preferată cu el.

Drept răspuns i-am făcut un colaj din desene, intitulat *Prostituata mea*, la care am folosit – printre alte lucruri – una dintre scrisorile lui. Chiar și când mă asigură că nu aveam de ce să-mi fac griji, părea să se adâncească tot mai mult în iadul sexual pe care-l contura în arta lui. Părea să fie atras de imaginile sado-masochiste – „Nu sunt sigur ce înseamnă asta, dar știu că-i de bine“ – și-mi descria lucrări care se chemau *Tight Fucking Pants* și desene în care tăia personaje sado-masochiste cu un cuțit mic. „Am pus un

---

1. Film american din 1969, cu Jon Voight și Dustin Hoffman în rolurile principale.

cârlig unde-ar fi trebuit să fie puța și o să agăț de el lanțul cu zaruri și cranii.“ Vorbea despre cum folosea bandaje însângerate și bucăți de tifon în formă de stea.

Nu erau prostii. Filtra lumea asta prin propria lui estetică și a criticat filmul *Male Magazine* pentru că era „doar un film publicitar care folosește numai actori bărbați“. Când a mers la Tool Box, un bar pentru sado-masochiști, a simțit că aveau „doar niște lanțuri mari și rahaturi pe perete, nimic cu adevărat interesant“ și și-a dorit să poată face el designul pentru un asemenea loc.

Pe măsură ce săptămânile treceau, îmi făceam griji că nu-i mergea bine. Nu-i stătea în fire să se plângă de cum se simțea. „Gura mi-e bolnavă“, a scris, „gingiile sunt albe și mă dor“. Uneori nu avea destui bani ca să mănânce.

Post-scriptumul era totuși plin de bravadă în stilul lui specific. „Am fost acuzat că mă îmbrac ca o prostituată, că am mintea unei prostituate și corpul ei.“

„Dincolo de toate astea încă te iubesc“, a încheiat, semnându-se „Robert“ cu *t*-ul ca o stea albastră, semnul nostru.

Sora mea și cu mine ne-am întors la New York pe 21 iulie. Toată lumea vorbea despre lună. Un om pășise pe ea, dar eu abia dacă observasem.

Târând după mine geanta și portofoliul, am găsit atelierul unde stătea Robert, pe Delancey Street, sub Williamsburg Bridge. A fost foarte bucuros să mă vadă, însă nu era deloc în formă. Scrisorile lui nu mă pregătiseră cu adevărat pentru cât de rău o ducea. Avea gingivită acută și febră mare și slăbise. A încercat să ascundă cât de slăbit se simțea, însă – de fiecare dată când se ridica – amețea. Dar lucrase mult.

Eram singuri – colegii lui plecaseră la Fire Island în weekend. I-am citit câteva poezii noi pe care le scrisesem și-a adormit. M-am plimbat prin atelier. Podelele șlefuite erau pline de lucrările pe care le descrisese atât de clar în scrisori. Avea dreptate să fie încrezător. Erau bune. Sex masculin. Era și una cu mine, cu pălăria mea de pai, într-un câmp de dreptunghiuri portocalii.

I-am aranjat lucrurile. Creioane colorate, ascuțitori de alamă, resturi din revistele pentru bărbați, stele aurii și tifon. Apoi m-am întins lângă el, gândindu-mă ce să fac în continuare.

Înainte să răsară soarele, ne-au trezit o serie de împușcături și țipete. Poliția ne-a cerut să încuiem ușile și să nu ieșim câteva ore. Un tânăr fusese ucis la ușa noastră. Robert era oripilat că am fost atât de aproape de pericol în noaptea în care m-am întors.

Dimineață, când am deschis ușa, am fost zdruncinată când am văzut conturul corpului victimei, trasat cu cretă.

— Nu putem să rămânem aici, a zis Robert.

Își făcea griji că nu eram în siguranță. Am lăsat aproape totul acolo – geanta mea cu amintiri din Paris, materialele de pictură și hainele lui –, am luat doar lucrurile la care țineam, portofoliile, și ne-am dus în partea cealaltă a orașului, la Hotel Allerton de pe Eighth Avenue, care era cunoscut pentru că avea camere foarte ieftine.

Zilele alea au fost cele mai grele din viața noastră împreună. Nu-mi mai amintesc cum am ajuns la Allerton. Era un loc oribil, întunecat și neglijat, cu ferestre prăfuite ce dădeau în strada gălăgioasă. Robert mi-a dat douăzeci de dolari pe care-i câștigase mutând pianе; o mare parte s-au dus pe garanție. Am cumpărat lapte, pâine și unt de arahide, dar nu putea să mănânce. Am stat acolo și m-am uitat la el cum transpira și tremura într-un pat de fier.

Arcurile din salteaua veche ieșeau prin cearșaful pătat. Camera mirosea a pipi și a insecticid, tapetul se jupuia ca pielea moartă vara. La chiuvea ruginită nu curgea apa, doar niște stropi ruginii care picurau din când în când noaptea.

În ciuda bolii, el voia să facem dragoste și poate că asta a fost de ajutor un pic, pentru că n-a mai transpirat la fel de mult. Dimineață s-a dus la baie de pe hol și s-a întors foarte supărat. Avea semne de gonoree. Se simțea vinovat și era îngrijorat că mi-o dăduse și mie, ceea ce-l făcea să fie și mai înspăimântat de situația noastră.

Din fericire a dormit toată după-amiaza, în timp ce eu m-am plimbat pe holuri. Hotelul era plin de epave și drogați. Eram obișnuită cu hotelurile ieftine. Sora mea și cu mine stătuserăm în Pigalle într-o clădire cu cinci etaje, fără lift, dar camera era curată, chiar veselă, cu o vedere romantică spre acoperișurile din Paris. Nu era nimic romantic aici, unde vedeam bărbați pe jumătate dezbrăcați care încercau să găsească o venă într-o mână sau un picior pline de răni. Toate ușile stăteau deschise, pentru că era foarte cald, și trebuia să-mi feresc privirea când mă duceam până la baie și înapoi ca să umezesc cârpe și să i le pun lui Robert pe frunte. Mă simțeam ca un copil la cinema, care încerca să se ascundă la scena cu dușul din *Psycho*. A fost singura imagine care l-a făcut pe Robert să râdă.

Perna plină de cocoloașe fojgia de păduchi, care se amestecau cu cârlionții lui uzi și încâlciți. Văzusem mulți păduchi la Paris și măcar puteam să fac legătura cu lumea lui Rimbaud. Perna plină de cocoloașe și pătată era chiar mai tristă.

M-am dus să-i aduc niște apă și m-a strigat o voce de pe hol. Cu greu îți puteai da seama dacă era de femeie sau de bărbat. M-am uitat și am văzut o frumusețe boțită,